

szót emelt a történelem tényeinek meghamisítása ellen. Költészetének kezdetektől fogva fontos motívuma lett „ötvenhat”, „október” és „hatvannyolc”. A magyarországi rendszerváltozás folyamatának érzékeny ösztönzője és kritikus megítélője volt. Műveinek eszményi modellje: „a hazugság, az áruulás, a maszatolás, a szervilizmus, a korlátozás, a jogtiprás és öncsonkítás könyörtelen elutasítása, egyszersmind a léttelenség igénylése, az életértékek és életszentségek határozott védelme.”⁷ Egyéni szóösszetételei, gazdag jelentésű intertextuális játéka, szállóigévé vált tömör ítéletei egyszerre tanúsítják erkölcsi igényességét és szemléleti nyitottságát. Versbeszéde a posztmodern több elemét is kamatoztatja a költői ítélkezésben. Költészetében megszorodnak az elődök, kortársakat megszólító versek, a lírai nekrológok. Számos kortársával folytatott dialógust vagy idézte fel művészi nagyságukat lírai darabjaiban (*Jékely Zoltán tengerébe, János P., Sz. D koporsójára*). Költészetének van egyfajta belső, szakrális magja is, amelyik a mély keresztény hit őszinte megvallása. Ez a hit ösztönzi és bátorítja arra, hogy néven nevezze a társadalmi és erkölcsi bajokat.

Nagy Gáspár költészetében az 1990-es évektől erősödnek fel azok a létfilozófiai töprengések, ahol a gyász és az elmúlás fájdalmát csak a hit képes feloldani. Szakrális tisztaságú költői világában szólítja meg egyik legkiválóbb elődjét, Pilinszkyt: „Ő volt a híd / az átmenetnél / fénylő folyó / a szürkületben / két part között / a hit” (*János P.*). Etikai-esztétikai értékeket felmutató *A mélység fölött* című létfilozófiai alkotásában a túlvilági csendben való engesztelődést még a remény és a kétely ambivalens kettőssége hatja át: „reményed csak / hogy aztán csönd lesz / átmentél oda hol jó/ de nyugalmadat nem őriz meg / és nem jön álomhoz hasonló”. Majd az ezredforduló után eljut a templomi csönd imádságáig („*Ima az, ami/ templomi csöndben, / a lehunytt szemek mögöttiben/ megtörténik*”), a megváltás hitének misztériumáig, a halál csendes tisztaságának (*Égi lábjegyzet*) kegyelmi állapotig: „*csöndben belátod: /Isten hatalmas verse / a teremtett Világ.*” (*Isten költeménye*)

Művészetében egyre erősebb hangsúlyt kapott a lét szakrális tartománya. Költészetének belső rendjében a végső igazságtevés transzcendens bizonyosságként jelenik meg. A Vasy Gézával készített interjúban vallomást tesz példaképeiről, nemzedékéhez való kötődéséről, hűségéről: „*Én nem látványosan ugyan, de hangsúlyosan kötődni szeretnék ehhez a világhoz. Az előttem járó nemzedékeknél, akikre én figyeltem, értem itt egyrészt Nagy László, Juhász Ferenc, Kormos István, Csoóri Sándor, Simon István, Takács Imre nemzedékét, aztán a hatvanas évek közepén induló Heteket – Ágh Istvánt, Bella Istvánt, Buda Ferencet, Ratkó Józsefet – majd később a Kilencek nemzedékét - például Kiss Benedeket, Utassy Józsefet, Győri Lászlót - mindannyiuktól a hűséget tanultam. Azt, hogy a gyökerekhez kötődni kell.*”

⁷ Ködöböcz Gábor, „...nem szabad feledni”, Nagy Gáspár költészetének '56-os vonulata = Uő. Szépen magyarul, szépen emberül, Magyar Napló – Írott Szó Alapítvány, Budapest, 2014., 18.

Suhai Pál

Menekültek

Holt-eleven ma az ember,
napról napra szegényebb.
Gyilkolnák, ha nem ölnék
s képeleg és vakarózik –
holdfényt szó takarónak.

Útján járni, vigyázni
ennyi marad csak, a részvét,
s múlik ez is, mint minden,
mindegy, hogy kicsi vagy nagy:
végül semmi se szent már.

Mészárszék a világ most,
Ázsia, Afrika rossz hely
és Európa is álmos:
nem felel, észre se vesz már,
s minden nap nehezebb lesz.

Legjobb lenne kifutni,
elmenekülni belőle,
ám hova, mondd, hova mennél? –
hogyha magadra tekintesz,
már itt az: menekült vagy.

Testamentum

Sehol világ, csak belül.
(*Rainer Maria Rilke*)

Már réges-régen nem leszek
s még mindig itt leszek veled.
Rád lehelem a versemet.

Vigyázzon, óvjon: adja rád,
míg járom múltad és szobád,
a kedvedet, kedvenc ruhád.

Ha elhagyom majd őrhelyem
és rád ront csöndje hirtelen,
ő akkor is veled legyen.

Még akkor is, ha elhagyom,
őt akkor is csak rád hagyom:
elárvult testamentumom.

Örökrészed és feladat,
amelyet pusztá léte ad:
ápolni s benne magadat.

Te vagy, ki tovább adhatod,
te, aki magad is kapod,
magad vagy a stafétabot.

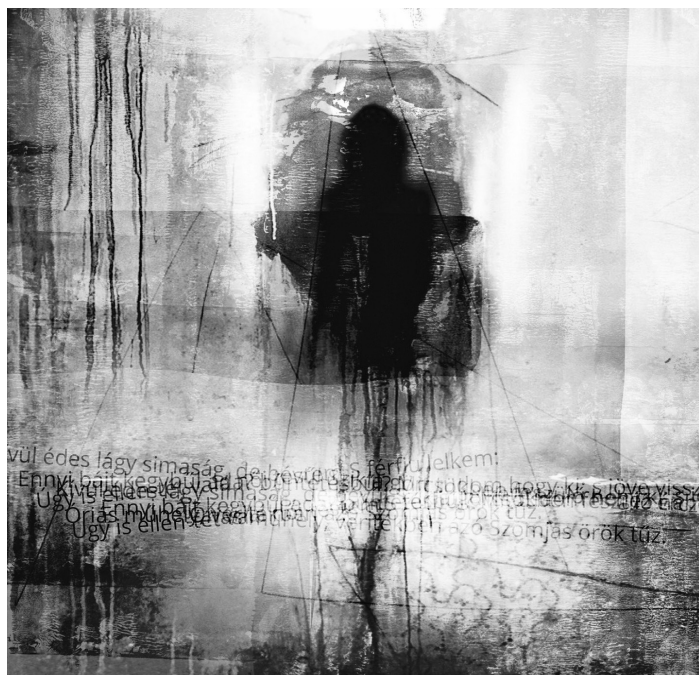
Én nem leszek, de lesz idő,
hogy rád nevet a tűnt idő
és feltűnik az eltűnő.

Ha nem leszek is, lesz „világ”,
ha lesz, hogy ő lehelje rád,
a vers, vázádban pár virág.

Egy műfordítás-töredékre

Várady Szabolcsnak

Nem tudhatom, hogy merre visz utad,
de azt remélem, jókor, jóra jutsz
s hogy levelem időben célba ér
s e vers rejtélyét meg is fejtheted –
a műfordítás álarca mögül
kikandikáló úr vonásait,
ki titkolja nevét s e hallgatás
okát, non publicandi, írja rá
a fragmentumra, rejti hátterét,
de nem a néma szív tanácsait,
„a Tiszta Jóhoz leggyorsabb utat”,
amelyen hogyha botladozva jár,
csupán a *boldog vak* nyomába lép
s most ismeretlen minket is vezet.



Bíró Ildikó alkotása

Pődör György

Holtanyanyelvem

Nem lehet véletlen, de örököltem,
ezért anyámmal soha nem pöröltem.
Vagyok. Nem gyáván, nem is nagy merészen,
s ő felhők közt vigyázza minden félszem.

Onnan int, ha nyelvem nem pörög bölcsen,
vagy a szívemet bárkinek kiöntsem.
Cserébe neki mindig elmesélem,
meg nem gyónt bűnöm, semmi kis erényem.

Tán visszasúgja: - Senki nem hibátlan!
Látom! Felém úszik ősz haja bolyha,
s hitem mint egykor ingem, begombolja.

Anyám szép nyelvén mondom a világnak,
többet ér, mint bármekkora, nagy vagyton,
ha mást nem, örökül én is ezt hagyom.

Deepfake

Hiába a füled meg a szemed,
nyakadon már a hamis valóság:
bitangul megpocsékolt te mered
rád, s égsz, mint a kerti mályvarózsák.

A ma mély apátiában szenved,
képernyővilág a trollok kora.
Manipulált az emlék is benned,
az a tegnap van, mi nem volt soha-

Ott kezdődik a holnapnak vége,
ahol elfelejt a történelem.
Nem tudod már, hol az isten széke,
meg hogy mi is történt veled!

Csendélet

Távolság mélyed a kékbe.
Fázik a madárijesztő.
A fény a semmibe tér le -
mint remény, az örök vesztő.

Valahol tört ág hull térdre -
A nincs végtelennek tetsző,
ahol a van már kimérve,
s lesz fogyó időnkbe metsző.

A múlt fészek vagy kalitka -
Miért ez a kirepülés,
ha már tücsöknek sincs titka?

A csend csak hallgat a dobban.
Az esély gyöngyház nyelvű kés -
Alámerül. Meg sem csobban.

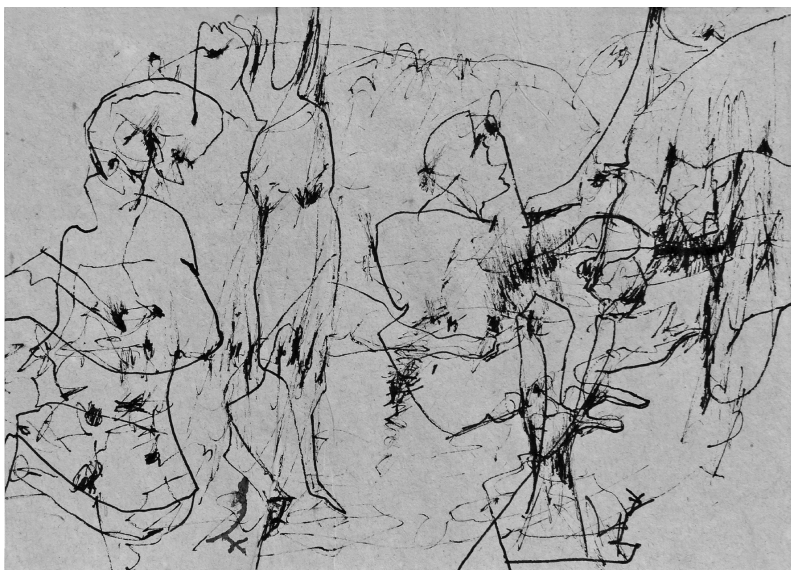
Hadnagy József

Faültetés, télen

Képtelen helyzetet teremt
a sürgető idő. Nincs tekintettel
az időjárásra: fagyban, hóhullásban
egyenes sorban menetelő
magas lombú fákat
kell ültetnem...
törzsük nem sérülhet,
nem görbülhet,
el sem törhet
derékroppantó hóviharokban,
s a gyökérnek
valahogy
vízhez kell jutnia,
valahová
el kell bújnia
a tél jégkarmai elől,
közel az élet meleg áramaihoz...

Átültetett fa

Kell egy gödör, amiben a gyökér
életfogytiglan berendezkedik,
kell a föld, anyaföld,
amit a fa nyomban fölismer,
mint anyja mosolyát a gyermek,
kell legalább három égtájnak
feszülő horgony
a hullámzó felszín alatt,
el ne sodortasson a fa
viharok tengerén,
s kellene a karók,
legalább három,
mélyen földbe maró
támasz az állhatatlan törzsnek,
míg a lomb szárnyat bont
s apraja-nagyja
fölemelkedik a magasba...



Lóránt János Demeter: Halványodó emlék 21×29 cm, tus, papír

Fagyöngy

Az eszmék tölgyfák, lassan növekednek,
gyökérük mélyen a földbe hatol,
grániton, vason át is vízre lelnek
szívós hajsztalereik valahol.

Fenti és lenti vizek között élnek,
táplálja őket az ég és a föld,
kor nem árt nekik, annál többet érnek...
a tél csontos törzsén lombjuk fagyöngy,

nem hull le, amíg új nő a helyébe,
és ha lehull(t), a földből visszatér,
mint tartalékerő a harc hevébe,
ahogy patakba, folyóba az ér.

Hej, réges-régi, már elavult eszmék,
ég s föld között még mindig oszlopok,
távcsövek, s bárha tisztán látni gyengék,
friss levegőért náluk kopogok...

Történelemfilozófia

Munkás darazsak
zúgnak zezzugos
határaiton, amikor,
mint várost a lámpák,
virágok világítják
sötét lombom.
Törölhetetlen történelmet
írnak, de ők mit sem
tudnak róla,
mindegyik saját külön
hurkait rója,
egyik sem gondol
az időt fogságba
ejtő papiruszokra...